

Kvantita a číslo / Kvalita a kvantifikace

Tzv. kvantity jsou ve skutečnosti takovými kvalitami, které je možno nějak měřit, tj. kvantifikovat. Použití čísel je pro každou kvantifikaci nezbytné (jinak jde o pouhé odhady), ale zároveň to s sebou nese některé neblahé následky: to, co kvantifikovat nelze, je marginalizováno a někdy vysloveně zpochybňováno (bud' poukazem na subjektivitu jiného než kvantitativního hodnocení, anebo popření kvalit vůbec). Jsou však obory nejen vědění, ale také aktivit (činností) a vůbec života, kde záleží především na „kvalitách“ nekvantifikovatelných, anebo na kvalitách, při nichž na kvantitách a kvalifikacích nezáleží buď vůbec nebo jen málo. A protože všechny kvantity jsou, jak řečeno, jen kvantifikovanými kvalitami, je třeba přezkoumat, co se vlastně s těmi „kvalitami“ děje, když jsou kvantifikovány, tj. vyjadřovány ve formě kvantit (množství, počtu, eventuálně počtu námi ustanovených jednotek). Je zřejmé, že samo převádění na množství nebo počet ještě nemusí pracovat s „číslly“, tj. skutečně „počítat“, ale že může zůstat u pouhých přibližností. Zavedení „čísel“ a „počítání“ předpokládá samostatný krok, umožňující vytvářet nejen čísla, ale zároveň zkoumat jejich vztahy a „uskutečňovat“ výsledky tohoto zkoumání v jakési samostatné systematickosti, odpoutané od jakéhokoli vztahu k tomu, co původně bylo nebo mohlo a může být „počítáno“. Čísla a práce s čísly představují tedy zvláštní „vynález“, který nevyplývá samozřejmě s pouhých odhadovaných kvantifikací. Ovšem tady se ukazuje mimořádný význam náležitého rozlišování různých významů slova „číslo“. Pokud jde o pouhý „počet“ určitých předmětů (podobných nebo i nepodobných), je zásadně možné (a známe to u primitivních společenství) zůstat u rozpoznávání „jeden – dva – mnoho“; pro každý větší „počet“ už je zapotřebí zavedení několika dalších „čísel“, znamenajících ovšem opět jen „počty“ nějakých předmětů. Naproti tomu možnost soustředit se na čísla sama a na jejich vztahy, zcela oproštěné do jakýchkoli souvislostí s nějakými předměty, je čímsi zásadně novým, co je nutno považovat za (intelektuální) vynález. A tady teprve začíná to nejdůležitější: číslo např. 125, míněné jako počet nějakých předmětů, je něco jiného než číslo, míněné jen ve vztahu k jiným číslům (v tomto případě třeba k 5 nebo 25 apod.). Kromě toho se právě v případě „čísla“ ukazuje jako zcela zásadní rozlišení mezi myšlením čísla a tím, co je tím myšlením čísla myšleno – toto „číslo myšlené“ má charakter samostatného „jsoucna“ či entity (spíše ovšem pseudojsoucna a pseudoentity, zkratka intencionální konstrukce), která nejen umožňuje či dovoluje číslo chápat jako samostatný „předmět“, ale která k tomu vysloveně vede, takřka nutí, a která se prosazuje takovou zvláštní atraktivitou, že se stále více způsob myšlení takovýchto „pseudojsoucna“ jakožto „předmětů“ prosazuje i tam, kde nejde o pouhá samostatná čísla, ale kde jde o skutečné „entity“, o skutečná „jsoucna“.

(Písek, 090103-1.)